

บทวิเคราะห์สมุดปกขาวการป้องกันประเทศของญี่ปุ่นในปี 2024

Analysis of Japan's 2024 Defense White Paper

บทความพิเศษ

ภุริภัทร โชติยากรกุล

Phuripat Chotiyakorakul

กองวิทยาการ สำนักการศึกษาทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ กรุงเทพฯ ประเทศไทย 10400

Technical Affairs Division, Office of Military Education, National Defense Studies Institute,

Bangkok, Thailand, 10400

E-mail: library@ome.ac.th

บทความนี้เป็นกรนำเสนอและวิเคราะห์สมุดปกขาวการป้องกันประเทศของญี่ปุ่น “Defense of Japan 2024” ที่ได้ถูกตีพิมพ์โดยกระทรวงกลาโหมของญี่ปุ่นในเดือน กรกฎาคม ค.ศ. 2024 เพื่อเป็นการอธิบายจุดยืนและกำหนดนโยบายด้านการป้องกันประเทศของตน โดยเป็นการตอบสนองกับสถานการณ์โลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีความตึงเครียดเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ญี่ปุ่นที่กลายเป็น “รัฐแนวหน้า” ในการเผชิญหน้าของสองมหาอำนาจและถูกรายล้อมด้วยภัยคุกคามทั้งจาก รัสเซีย จีน และเกาหลีเหนือ ได้ปรับตัวกลับมาให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างสมรรถนะทางทหารอีกครั้ง นอกจากนี้ ญี่ปุ่นยังมีการขยายความร่วมมือด้านความมั่นคงกับชาติพันธมิตร เช่น สหรัฐอเมริกาที่เป็นชาติพันธมิตรที่สำคัญที่สุดของญี่ปุ่น ไปจนถึงชาติพันธมิตรในภูมิภาคซึ่งรวมถึงออสเตรเลีย เกาหลีใต้ และชาติในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของไทย ซึ่งญี่ปุ่นถือว่ามีความสัมพันธ์ที่ยาวนานและแน่นแฟ้นกับตน

การอธิบายประวัติศาสตร์ด้านความมั่นคงของญี่ปุ่นหลังสงครามโลกครั้งที่สอง

“ด้วยความปรารถนาอย่างจริงใจให้เกิดสันติภาพระหว่างประเทศ บนพื้นฐานความยุติธรรมและระเบียบ ประชาชนญี่ปุ่นจะเลิกสงครามอันเป็นการใช้สิทธิอธิปไตยแห่งชาติ และไม่ใช้การขู่คุกคามด้วยกำลังหรือใช้กำลังเป็นหนทางแก้ไขความขัดแย้งระหว่างประเทศอีกต่อไป เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ตามวรรคแรก ญี่ปุ่นไม่คงไว้ซึ่งกำลังทางบก ทางทะเลและอากาศ รวมทั้งศักยภาพทำสงครามใดๆ และไม่ยอมรับสิทธิในการเข้าร่วมสงคราม” (The Constitution of Japan, 1946) เป็นคำพูดที่ได้ถูกเขียนไว้รัฐธรรมนูญของญี่ปุ่นฉบับที่ถูกร่างให้โดยศูนย์บัญชาการสูงสุดของฝ่ายสัมพันธมิตร (Supreme Commander for the Allied Powers: SCAP) ที่ยึดครองญี่ปุ่นอยู่ในปี ค.ศ. 1947 ภายหลังจากความพ่ายแพ้ของญี่ปุ่นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ภายใต้แนวคิดในอุดมคติของโลกยุคก่อนสงครามเย็น ผู้ออกแบบรัฐธรรมนูญญี่ปุ่นในช่วงนั้นได้ออกแบบให้ญี่ปุ่นเป็นรัฐสันตินิยมเบ็ดเสร็จ (Absolute Pacifism) ที่ปฏิเสธการใช้กำลังทหารและจะไม่มีกองทัพเป็นของตนเองและพึ่งพาทหารสหรัฐอเมริกาในประเทศ แต่ในเวลาเพียงสองปี หลักการสันตินิยมดังกล่าวก็เริ่มสั่นคลอนเมื่อสงครามเกาหลีเริ่มขึ้นในปี ค.ศ. 1950 ทำให้สหรัฐฯ ต้องส่งทหารที่ประจำการอยู่ในญี่ปุ่นไปยังแนวหน้าในคาบสมุทรเกาหลี (Maeda, 1995) ส่งผลให้ญี่ปุ่นอยู่ในสถานะไม่สามารถป้องกันตนเองได้

สถานการณ์ที่ตั้งเครียดในยุคสงครามเย็นได้ทำให้สหรัฐฯ เปลี่ยนแปลงนโยบายที่ตนเองมีต่อญี่ปุ่นอย่างฉับพลัน สถานการณ์ที่ย่ำแย่นี้ส่งผลให้ญี่ปุ่นมีการจัดตั้ง “กองกำลังตำรวจสำรองแห่งชาติ (National Police Reserve: NPR)”

“ก่อนที่จะพัฒนาเป็น กองกำลังป้องกันตนเองญี่ปุ่น (*Japan Self-Defense Force: JSDF*)” ในปี ค.ศ. 1954 สหรัฐฯ ในช่วงสงครามเย็นได้มีความพยายามที่จะผลักดันให้ญี่ปุ่นมีการรื้อฟื้นกองทัพของตนและมีบทบาทมากขึ้นในการเผชิญหน้ากับสหภาพโซเวียต แต่ภาคประชาชนที่เชื่อมั่นในแนวคิดแบบสันตินิยมและพรรคการเมืองฝ่ายซ้ายของญี่ปุ่นต่อต้านแนวทางดังกล่าว อย่างรุนแรง ประกอบกับการที่ชนชั้นนำของญี่ปุ่นต้องการที่จะมุ่งเน้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และหลีกเลี่ยงบทบาททางทหาร เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว ญี่ปุ่นจึงมีการวางนโยบายความมั่นคงตามหลักการ “การป้องกันน้อยสุดเท่าที่จำเป็น (*Minimum Necessary Defense*)” ในด้านการป้องกันประเทศ และหลีกเลี่ยงบทบาทด้านความมั่นคงต่างประเทศ ซึ่งได้ถูกสะท้อนออกมาในนโยบายการต่างประเทศของญี่ปุ่น เช่น หลักการฟูกุดะ (*Fukuda Doctrine*) ที่ปฏิเสธบทบาททางทหาร (*Akihiko, 2024*) และมุ่งที่จะสร้างความมั่นคงให้กับญี่ปุ่นผ่านความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจและการเงินภายใต้นโยบาย “การทูตสมุดเช็ค (*Checkbook Diplomacy*)”

ญี่ปุ่นเริ่มเปลี่ยนแปลงนโยบายด้านความมั่นคงของตนภายหลังสงครามอ่าวเปอร์เซียในปี ค.ศ. 1991 ซึ่งญี่ปุ่นถูกครหาว่า “นักรถฟรี” (เก็บเกี่ยวผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจโดยไม่ได้เสียสละในการรักษาระเบียบนานาชาติไว้) แม้ว่าตนจะให้การสนับสนุนทางการเงินมหาศาลถึง 13,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (*Tadokoro, 2021, p.81-89*)

Defense of Japan 2024

เมื่อผู้อ่านเปิดหน้าแรกของ *Defense of Japan 2024* ผู้อ่านจะพบกับบทนำโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมปัจจุบันของญี่ปุ่น นายคิฮาระ มิโนรุ โดยนายคิฮาระได้กล่าวว่าญี่ปุ่นกำลังเผชิญกับสถานการณ์ด้านความมั่นคงที่ร้ายแรงและซับซ้อนที่สุดตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่สอง พร้อมทั้งกล่าววาระเป็ยโลกในปัจจุบันกำลังถูกท้าทายจากการเคลื่อนไหวทางทหารของรัสเซีย จีน และเกาหลีเหนือ ญี่ปุ่นยังคงยืนหยัดในการป้องกันอธิปไตยเหนืออาณาเขตและการปกป้องพลเมืองของตน (*Japanese Ministry of Defense, 2024*)

การเปลี่ยนแปลงได้ถูกสะท้อนออกมาผ่านการออกกฎหมายความร่วมมือสันติภาพระหว่างประเทศ (*International Peace Cooperation Act: PKO Act*) ในปี ค.ศ. 1992 และอนุมัติให้บุคลากรของกองกำลังป้องกันตัวเองออกไปปฏิบัติภารกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติเป็นครั้งแรกในกัมพูชาในปีเดียวกัน

ญี่ปุ่นเผชิญกับความท้าทายใหม่เมื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 จากการผงาดขึ้นของสาธารณรัฐประชาชนจีนในฐานะชาติมหาอำนาจใหม่ทางด้านเศรษฐกิจและการทหาร การเผชิญหน้าในพื้นที่พิพาทเหนือหมู่เกาะเซ็งกาคุ/เตียวหยู บวกกับการทดสอบอาวุธนิวเคลียร์และซีปนาวุธของเกาหลีเหนือที่มีการบินเหนือน่านฟ้าญี่ปุ่นอยู่บ่อยครั้ง (*Cha, Kim, & Lim, 2022*) และเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของญี่ปุ่นโดยตรง ในขณะที่เดียวกันกลุ่มการเมืองฝ่ายขวาลักตั้นให้มีการแก้ไขมาตรา 9 เพื่อให้ญี่ปุ่นกลับมามีกองทัพได้อีกครั้งหนึ่ง อันนำไปสู่การตีความรัฐธรรมนูญใหม่ล่าสุดในปี ค.ศ. 2015 ซึ่งอนุมัติให้ญี่ปุ่นสามารถใช้สิทธิในการป้องกันร่วม (*Collective Self-Defense*) การเปลี่ยนแปลงของนโยบายความมั่นคงของญี่ปุ่น สามารถที่จะเห็นได้ชัดเจนที่สุดจากการตีพิมพ์สมุดปกขาวด้านความมั่นคงภายใต้ชื่อ “*Defense of Japan*” ซึ่งได้เริ่มตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1970 ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2024 กระทรวงกลาโหมญี่ปุ่นได้ตีพิมพ์ “*Defense of Japan 2024*” เป็นสมุดปกขาวด้านความมั่นคงเล่มใหม่ล่าสุด

เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว ญี่ปุ่นได้มีการตีพิมพ์เอกสารด้านความมั่นคงสามฉบับสำคัญในเดือนธันวาคมปี ค.ศ. 2022 ซึ่งจะมีผลบังคับใช้เป็นระยะเวลา 10 ปี ได้แก่

1. แผนยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ (*National Security Strategy: NSS*)
 2. แผนยุทธศาสตร์การป้องกันชาติ (*National Defense Strategy: NDS*)
 3. โครงการเสริมสร้างขีดความสามารถการป้องกันประเทศ (*Defense Buildup Program: DBP*)
- ทั้งนี้ วัตถุประสงค์หลักของเอกสารสามฉบับดังกล่าว ประกอบด้วย 1) การเสริมสร้างขีดความสามารถการป้องกัน

ประเทศของญี่ปุ่น 2) การร่วมมือกับชาติพันธมิตรที่มีแนวคิดใกล้เคียงกับญี่ปุ่น และ 3) การเสริมสร้างฐานทรัพยากรมนุษย์ เมื่อมีการอ้างอิงถึงเอกสารด้านความมั่นคงถึงสามฉบับ

จึงจำเป็นที่จะต้องอธิบายบทบาทและหน้าที่ของแต่ละฉบับ เพื่อเป็นการเข้าใจมุมมองด้านความมั่นคงของญี่ปุ่นอย่างเป็นระบบ

แผนยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ (National Security Strategy: NSS)

แผนยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ NSS มีลักษณะเป็นเอกสารด้านความมั่นคงที่สำคัญที่สุด ซึ่งกำหนดแนวทางด้านความมั่นคงองค์รวมของญี่ปุ่น ครอบคลุมผลประโยชน์แห่งชาติสามประการ ได้แก่ การรักษาไว้ซึ่งอธิปไตยของชาติ การสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจผ่านระเบียบนานาชาติที่เปิดกว้าง และการรักษาคุณค่าความเป็นสากลเช่น เสรีภาพและประชาธิปไตย ญี่ปุ่นจำเป็นต้องมีการวางแผนที่ทำการบูรณาการคุณลักษณะแห่งชาติของตน ทั้งทางการทูต เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และการข่าวเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ด้านความมั่นคงที่มีความซับซ้อนมากขึ้นอย่างต่อเนื่องและภัยคุกคามในรูปแบบของการขยายอิทธิพล

ทางทหารของจีน การรุกรานยูเครนโดยรัสเซีย และการทดสอบขีปนาวุธของเกาหลีเหนือ ญี่ปุ่นยังมีการขยายกรอบความมั่นคงของตนไปครอบคลุมสถานการณ์ในช่องแคบไต้หวัน โดยประกาศว่าสันติภาพและเสถียรภาพในช่องแคบไต้หวันนั้นเป็นส่วนที่สำคัญมากและไม่สามารถละทิ้งได้ในการบรรลุสันติภาพในประชาคมโลก (Cabinet Secretariat, 2022) พร้อมเน้นย้ำว่าญี่ปุ่นจะต่อต้านการใช้เครื่องมือทางทหาร ซึ่งตนเองเรียกว่า “การเปลี่ยนแปลงระเบียบโลกอย่างพลະการโดยการใช้อำนาจ (Unilateral Change to the Status Quo Through Force)”

แผนยุทธศาสตร์การป้องกันชาติ (National Defense Strategy: NDS)

แผนยุทธศาสตร์การป้องกันชาติ (NDS) ซึ่งเปลี่ยนชื่อมาจาก แผนชี้นำโครงการป้องกันประเทศ (National Defense Program Guideline: NDPG) ซึ่งเริ่มตีพิมพ์ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1976 โดยมีวัตถุประสงค์ในการอธิบายเป้าหมายด้านความมั่นคงของญี่ปุ่น แนวทางให้บรรลุซึ่งเป้าหมายนั้น และวิธีการได้มาซึ่งเป้าหมายนั้น โดยใน NDS ฉบับล่าสุด ญี่ปุ่นได้กำหนด 3 เป้าหมายในการป้องกันประเทศ (Japanese Ministry of Defense, 2022a) ได้แก่

1. การสร้างบรรยากาศด้านความมั่นคงที่ไม่ยอมรับ

การเปลี่ยนแปลงระเบียบโลกด้วยกำลัง

2. การป้องปรามการใช้กำลังที่เกี่ยวข้องกับสันติภาพและความมั่นคงของญี่ปุ่นผ่านการร่วมมือกับชาติพันธมิตร โดยญี่ปุ่นหวังที่จะตอบสนองอย่างรวดเร็วและคุมสถานการณ์ให้ได้ก่อนที่จะเกิดการรุกรานญี่ปุ่น

3. หากการป้องปรามล้มเหลวและเกิดการรุกรานญี่ปุ่นด้วยกำลังทหาร ญี่ปุ่นจะรับบทบาทเป็นตัวแสดงหลักในการป้องกันและขับไล่ผู้รุกราน โดยตอบสนองต่อการรุกรานอย่างรวดเร็ว

โครงการเสริมสร้างขีดความสามารถการป้องกันประเทศ (Defense Buildup Program: DBP)

โครงการเสริมสร้างขีดความสามารถการป้องกันประเทศ (DBP) เป็นแผนเสนอการจัดซื้อจัดจ้างกำลังพลและอาวุธยุทโธปกรณ์ซึ่งเป็นการตอบสนองต่อนโยบายที่กำหนดโดยแผน NSS และ NDS โดยภายใน DBP ฉบับปัจจุบันมีวัตถุประสงค์ว่าภายในห้าปี ญี่ปุ่นจะมีขีดความสามารถที่จะรับบทบาทหลักในการป้องกันตนเองจากการรุกรานได้ โครงการจัดซื้อของญี่ปุ่น ในปัจจุบันเต็มไปด้วยขีดความสามารถที่ครั้งหนึ่งเคยถูกมองว่าเป็นอาวุธต้องห้าม เช่น

การจัดซื้อจรวดร่อน Tomahawk จากสหรัฐฯ การเริ่มต้นการพัฒนาขีปนาวุธความเร็วยิ่งยวดเหนือเสียง (Hypersonic Glide Vehicle: HGV) และการปรับปรุง “เรือพิฆาต” ชั้นคาเคะให้มีคุณลักษณะเทียบเท่า เรือบรรทุกเครื่องบิน (Japanese Ministry of Defense, 2022b) เพื่อสรุปข้อมูลจากช่วงนี้ให้กระชับและชัดเจนมากขึ้น จึงมีการสรุปข้อมูลในรูปแบบของตารางดังต่อไปนี้

ตาราง Summary Adapted from Defense of Japan

เอกสาร	วัตถุประสงค์หลัก	แนวทางดำเนินงาน
National Security Strategy (NSS)	1. รักษาอธิปไตย 2. เสริมความมั่นคงผ่านระเบียบนานาชาติที่เปิดกว้าง 3. ส่งเสริมแนวคิดเสรีภาพและประชาธิปไตย	1. บูรณาการคุณลักษณะแห่งชาติด้านต่าง ๆ 2. ขยายกรอบความร่วมมือกับชาติพันธมิตร รวมถึงช่องแคบไต้หวัน
National Defense Strategy (NDS)	1. สร้างบรรยากาศความมั่นคงที่ยอมรับการใช้กำลัง 2. ป้องปรามการใช้กำลัง 3. ตอบสนองต่อการรุกราน	1. ร่วมมือกับชาติพันธมิตรในการควบคุมสถานการณ์ 2. รับบทบาทหลักในการขับไล่อุปกรณ์
Defense Buildup Program (DBP)	เสริมสร้างขีดความสามารถด้านการป้องกัน การร่วมมือต่างชาติ และทรัพยากรมนุษย์	1. ปรับปรุงโครงสร้างการป้องกันประเทศ 2. การพัฒนาทรัพยากรบุคคล 3. ใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างความยั่งยืนและทนทานในระบบป้องกัน

ที่มา : Japanese Ministry of Defense, 2024

โดยเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ได้กล่าวข้างต้น ญี่ปุ่นได้มีการกำหนดหนทางในการบรรลุเป้าหมายในการป้องกันประเทศ ซึ่งเป็นเนื้อหาสำคัญของ Defense of Japan 2024 ได้แก่

1. โครงสร้างด้านการป้องกันประเทศของญี่ปุ่นเอง (Japan's Own Architecture for National Defense)
2. ระบบพันธมิตรญี่ปุ่น-สหรัฐฯ (Japan-U.S. Alliance)
3. การร่วมมือกับชาติที่มีแนวคิดตรงกันกับญี่ปุ่น (Collaboration with Like-Minded Countries and Others)

การเสริมสร้างโครงสร้างการป้องกันประเทศ เป็นไปตามนโยบายที่ได้ประกาศในยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ ในปี ค.ศ. 2022 ว่าญี่ปุ่นเป็นผู้รับผิดชอบหลักในความอยู่รอด ความมั่นคงและผลประโยชน์ของตนเอง ซึ่งตั้งอยู่บนระเบียบโลกที่อยู่ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ และปกป้องหลักการสากลเช่น สิทธิมนุษยชนและหลักการประชาธิปไตย โดยเฉพาะในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก ญี่ปุ่นไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงระเบียบโลกอย่างพลະการโดยการใช้กำลัง ญี่ปุ่นได้มีการพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้านความมั่นคงของตนเองอย่างกว้างขวาง โดยมุ่งหวังที่จะสร้างขีดความสามารถด้านความมั่นคงของทั้งประเทศ มีการเริ่มต้น

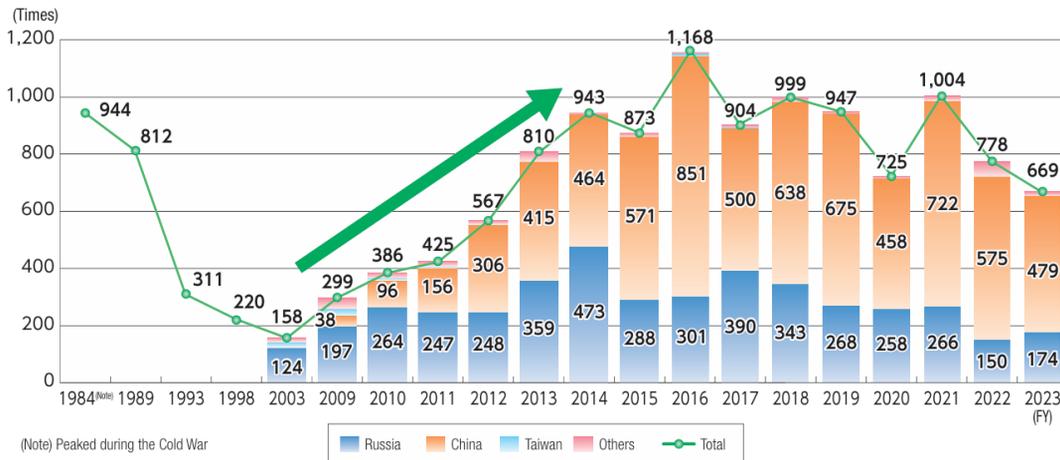
การพัฒนาและจัดซื้อขีดความสามารถที่ครั้งหนึ่งเคยถูกจัดว่าเป็นขีดความสามารถในการโจมตี เช่น จรวดร่อน มีการกำหนดภาวะเผชิญเหตุสถานการณ์ต่าง ๆ รวมไปถึงที่นอกเหนือไปกว่าการใช้กำลังทหาร เช่น การลบล้างน้ำมัน/น่านฟ้า การโจมตีทางไซเบอร์ และการโจมตีจากห้วงอวกาศ มีนโยบายในการขยายคลังน้ำมันและยุทธภัณฑ์สำรองของกองกำลังป้องกันตนเอง มากไปกว่าการเสริมสร้างขีดความสามารถของกองกำลังป้องกันตนเองแล้ว ยังมีการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานของพลเรือน เช่น สนามบิน และท่าเรือ เพื่อการใช้งานโดยกองกำลังป้องกันตนเองและยามชายฝั่ง พร้อมทั้งการปรับปรุงระบบเตือนภัยล่วงหน้าแห่งชาติ (J-Alert) เพื่อแจ้งข่าวให้กับประชากรเกี่ยวกับภัยคุกคามทางทหาร

เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของแผน NDS ญี่ปุ่นมุ่งเน้นที่จะเสริมสร้างขีดความสามารถในการป้องกันประเทศ 7 ด้านสำคัญ ได้แก่ ขีดความสามารถการป้องกันระยะไกล (Stand-off Defense Capabilities), ระบบต่อสู้อากาศยานและขีปนาวุธรวม (Integrated Air and Missile Defense Capabilities), ขีดความสามารถการป้องกันแบบไร้คนขับ

(Unmanned Defense Capabilities), ขีดความสามารถ การปฏิบัติการร่วมระหว่างมิติ (Cross-Domain Operation Capabilities), ระบบควบคุมสั่งการและการข่าว (Command and Control/Intelligence Related Functions), การวาง

กำลังเคลื่อนที่เร็วและการป้องกันพลเรือน (Mobile Deployment Capabilities/Civil Protection) และ ความยั่งยืนและทนทาน (Sustainability and Resiliency)

Fig. III-1-3-3 Number and Breakdown of Scrambles since the Cold War

ภาพที่ 1 : จำนวนการขึ้นบินสกัดกั้นอากาศยานที่รุกล้ำน่านฟ้าญี่ปุ่น
ที่มา : Japanese Ministry of Defense, 2024

ระบบพันธมิตรญี่ปุ่น-สหรัฐฯ ยังคงเป็นเสาหลักสำคัญ ในนโยบายด้านความมั่นคงของญี่ปุ่น โดยญี่ปุ่นมีเป้าหมาย ที่จะเสริมสร้างพันธมิตรดังกล่าวให้แน่นแฟ้นมากกว่าที่เป็น อยู่ในปัจจุบัน ภายใต้สนธิสัญญาความมั่นคงระหว่างญี่ปุ่น และสหรัฐฯ (Treaty of Mutual Cooperation and Security between the United States and Japan) สหรัฐฯ มีบทบาทสำคัญในการป้องกันประเทศญี่ปุ่น ญี่ปุ่น หวังว่ากรอบความร่วมมือทางทหารระหว่างญี่ปุ่นและ สหรัฐฯ จะเป็นตัวแปรสำคัญในการป้องปรามไม่ให้ ยุทธศาสตร์แดนสีเทา (Grey-Zone Warfare) ยกระดับไป เป็นการใช้อำนาจทหาร ญี่ปุ่นมีความมุ่งมั่นที่จะเสริมสร้าง ความร่วมมือกับสหรัฐฯ ในหลายแง่มุม โดยมุ่งเน้นด้าน อวกาศและไซเบอร์ ระบบต่อสู้อากาศยานและซีปนาวุธรวม การข่าวกรอง การเฝ้าตรวจ และการลาดตระเวน (ISR) การส่งกำลังบำรุง และการฝึกซ้อมร่วม ญี่ปุ่นยังพึ่งพา ร่มนิวเคลียร์ (Nuclear Umbrella) ของสหรัฐฯ ในการป้องปราม การโจมตีด้วยอาวุธนิวเคลียร์ ญี่ปุ่นและสหรัฐฯ มีโครงสร้างการประสานงานที่ใกล้ชิดภายใต้กลไก

การประสานงานพันธมิตร (Alliance Coordination Mechanism: ACM)

การร่วมมือกับชาติพันธมิตรที่มีแนวคิดสอดคล้องกับ ญี่ปุ่นเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างความมั่นคงใน ภูมิภาค ญี่ปุ่นจึงสนับสนุนแนวคิด “อินโด-แปซิฟิกที่เสรีและ เปิดกว้าง (Free and Open Indo-Pacific: FOIP)” โดย มุ่งเน้นการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชาติ โดยมองว่าต้อง เสริมสร้างความสัมพันธ์กับประเทศจำนวนมากที่สุดที่จะ เป็นไปได้ ญี่ปุ่นยังมีความมุ่งมั่นที่จะแก้ไขปัญหาด้าน ความมั่นคงโลก เช่น อีสราเอลในการเดินทางทางทะเลและ ทางอากาศ ความมั่นคงทางอวกาศและไซเบอร์ การ เปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ และการป้องกันการขยายตัวของ อาวุธที่มีอนุภาพทำลายล้างสูง ญี่ปุ่นยังขยายความร่วมมือ ทางด้านความมั่นคงกับชาติพันธมิตร เช่น การแลกเปลี่ยน ข้อมูลกับสหรัฐฯ และเกาหลีใต้เกี่ยวกับการทดสอบซีปนาวุธ ของเกาหลีเหนือ และการซ้อมรบร่วมทวิภาคีกับชาติอื่น ๆ เช่น ออสเตรเลีย (Talisman Saber) ฝรั่งเศส (Brunet Takamori) อินเดีย (Dharma Guardian)

บทวิเคราะห์นโยบายความช่วยเหลือด้านความมั่นคงของญี่ปุ่น (Official Security Assistance: OSA)

นับตั้งแต่เดือนเมษายน ปี ค.ศ. 2023 ญี่ปุ่นมีนโยบายในการให้ความช่วยเหลือทางด้านความมั่นคงกับชาติพันธมิตรภายใต้กรอบความช่วยเหลือเพื่อความมั่นคงอย่างเป็นทางการ (OSA) (Ministry of Foreign Affairs Japan [MOFA Japan] 2024a) ญี่ปุ่นมีการส่งออกยุทธภัณฑ์และความช่วยเหลือทางทหารให้กับชาติคู่เจรจาได้แก่ ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย ฟิจิ และบังคลาเทศ ในปี ค.ศ. 2024 ญี่ปุ่นได้เข้ามามีบทบาทในการส่งออกอาวุธยุทโธปกรณ์เป็นครั้งแรก เช่น ในกรณีการส่งออกเรือลาดตระเวนชายฝั่ง และระบบเรดาร์ตรวจอากาศ รุ่น J/FPS-3ME กับ J/TPS-P14ME ให้กับกองทัพฟิลิปปินส์ ในปี ค.ศ. 2023 (Majumdar, 2024) บทความโดย IISS มองว่าการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงท่าทีที่เป็น

เชิงรุกมากขึ้นของญี่ปุ่นในการมอบความช่วยเหลือให้กับชาติพันธมิตร เมื่อเปรียบเทียบกับในอดีตที่ญี่ปุ่นรื้อการร้องขอจากชาติผู้รับ (Ishimaru, 2024) อย่างไรก็ตาม ความร่วมมือเหล่านี้ก็ยังคงตกอยู่ภายใต้สามหลักการในการโอนย้ายอุปกรณ์และเทคโนโลยีป้องกันประเทศ (The Three Principles on Transfer of Defense Equipment and Technology) ซึ่งแม้จะมีความยืดหยุ่นมากกว่า Three Principles of Arms Export ดั้งเดิมที่ออกมาในปี ค.ศ. 1967 (MOFA Japan, 2024b) แต่การส่งออกอาวุธและยุทธภัณฑ์ของญี่ปุ่นยังคงได้รับการควบคุมอย่างเข้มงวดทั้งก่อนและหลังการส่งออก

Fig. III-1-1-5 OSA Results in FY2023

Nation	E/N ^(Note) signed/ exchanged	Amount	Equipment	Recipient
Philippines	November 3, 2023	600M yen	Coastal surveillance radar	Navy
Bangladesh	November 15, 2023	575M yen	Patrol boat	Navy
Malaysia	December 16, 2023	400M yen	Rescue boat	National army
Fiji	December 18, 2023	400M yen	Patrol boat	Navy

ภาพที่ 2 : ที่รับการช่วยเหลือภายใต้กรอบความช่วยเหลือเพื่อความมั่นคงอย่างเป็นทางการ
ที่มา : Japanese Ministry of Defense, 2024

การเสริมสร้างฐานร่วม (Reinforce Common Base)

Defense of Japan 2024 ได้มีการกำหนดประเด็นในการเสริมสร้างฐานร่วม (Reinforce Common Base) โดยมุ่งเน้นสองประเด็นหลักสำคัญ ได้แก่ การเสริมสร้างฐานอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของญี่ปุ่นในด้าน

เทคโนโลยีและการผลิต และการรักษาบุคลากรผ่านการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของบุคลากรกองกำลังป้องกันตนเอง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการยกระดับขีดความสามารถด้านความมั่นคงของประเทศ

การเสริมสร้างฐานอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ

ญี่ปุ่นได้ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างขีดความสามารถของอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเป็นเอกภาพบนเวทีโลก เสริมสร้างขีดความสามารถการป้องกันปราม และสนับสนุนเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่น ทั้งนี้ ญี่ปุ่นมีอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ “ครบวงจร” ที่สามารถที่จะตอบสนองต่อความต้องการของกองกำลังป้องกันตนเองได้ตั้งแต่ การค้นคว้า พัฒนา ผลิต ส่งกำลังบำรุงและการปลดประจำการ อย่างไรก็ตาม ญี่ปุ่นก็เผชิญกับข้อจำกัดสำคัญ ญี่ปุ่นพึ่งพาบริษัทเอกชนในการผลิตอาวุธเมื่อประกอบกับการที่การจัดซื้อในอดีตมีปริมาณจำกัดและข้อจำกัดในการส่งออกอาวุธในอดีตภายใต้สามหลักการส่งออกอาวุธ ทำให้หลายบริษัทขาดทุนจนต้องถอนตัว (Dominguez, 2022) ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) เมื่อ JSDF เผชิญกับวิกฤติด้านกระสุนและ

อะไหล่บำรุงที่ไม่เพียงพอ

ใน Defense of Japan 2024 รัฐบาลญี่ปุ่นได้กำหนดนโยบายเพื่อที่จะแก้ไขวิกฤติอุตสาหกรรมป้องกันประเทศอย่างมีระบบภายใต้ “พระราชบัญญัติเสริมสร้างขีดความสามารถการผลิตและฐานเทคโนโลยีป้องกันประเทศ (Act on Enhancing Defense Production and Technology Bases)” ซึ่งมีการกำหนดนโยบาย เช่น การมอบสิทธิพิเศษให้กับธุรกิจด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ การเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับห่วงโซ่อุปทาน การขยายจำนวนคลังเก็บอาวุธและวัตถุดิบเพื่อรองรับสถานการณ์ฉุกเฉิน การปกป้องเทคโนโลยีที่เป็นความลับและอนุมัติให้รัฐบาลญี่ปุ่นซื้อกิจการของธุรกิจเอกชนมาเป็นของภาครัฐได้ในกรณีฉุกเฉิน โดยหวังที่จะแก้ไขปัญหาขาดแคลนให้เสร็จภายในปี ค.ศ. 2029

การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อความมั่นคง

การพัฒนาทางเทคโนโลยีเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาศักยภาพทางทหารของญี่ปุ่นภายใต้สถานการณ์โลกที่มีความตึงเครียดมากขึ้น โดยญี่ปุ่นได้มีการกำหนดสองเสาหลักในการพัฒนาเทคโนโลยี ได้แก่ 1) การเร่งรัดการพัฒนาเทคโนโลยีและอุปกรณ์ที่จำเป็นในการป้องกันประเทศ (5-10 ปี) และ 2) การพัฒนาเทคโนโลยีขั้นสูงที่ล้ำสมัยในระยะยาว (ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป)

เพื่อบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อความมั่นคง ญี่ปุ่นได้มุ่งที่จะส่งเสริมการบูรณาการความต้องการของกองกำลังป้องกันตนเองกับหน่วยงานภาครัฐ

สถาบันวิจัย และภาควิชาการ โดยมีเป้าหมายที่จะช่วยให้การพัฒนาเทคโนโลยีเป็นไปอย่างยั่งยืน และตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในระดับนานาชาติ ญี่ปุ่นได้มุ่งเน้นการเสริมสร้างความร่วมมือทางเทคโนโลยีกับชาติพันธมิตร โดยโครงการที่ได้รับความสนใจเป็นพิเศษคือโครงการพัฒนาเครื่องบินรบรุ่นใหม่ (Next Generation Fighter Jet) ร่วมกับสหราชอาณาจักรและอิตาลี เป็นตัวอย่างของความพยายามในการแบ่งปันองค์ความรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยี (Reuters, 2023)

การรักษาและพัฒนาคุณภาพบุคลากร

ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรเป็นปัญหาที่กองกำลังป้องกันตนเองต้องเผชิญมาตลอด โดยในปี ค.ศ. 2023 JSDF มีอัตราขาดแคลนบุคลากรถึง 16,000 คน (Dominguez, 2023) โดยมีสาเหตุหลักมาจากการแข่งขันกับภาคเอกชนที่มีค่าตอบแทนสูงกว่า การขาดแรงจูงใจจากกระแสสังคมนิยมและปัญหาประชากรสูงวัย รัฐบาลญี่ปุ่นมีความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาบุคลากรผ่านมาตรการ เช่น การปรับปรุง Work-Life Balance ของบุคลากร การต่อต้านการคุกคามในสถานที่ทำงาน การลดความเข้มงวดในกฎระเบียบ เช่น ทรงผม (Mainichi Japan, 2024) รวมไปถึงการเปิดให้ผู้หญิงสามารถเข้าหน่วยรบได้อย่างเท่าเทียม (Kyodo News, 2017) ทำให้ญี่ปุ่นมีนักบินรบหญิงคนแรกในปี ค.ศ. 2018 (BBC News, 2018)

“ไทย” ใน Defense of Japan 2024

Defense of Japan ได้มีการกล่าวถึงมุมมองที่ญี่ปุ่นมีต่อไทยในฐานะชาติพันธมิตรที่มีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับญี่ปุ่น รายงานของญี่ปุ่นกล่าวถึงบทบาทของไทย

นอกจากนี้ ญี่ปุ่นยังมีการผลักดันการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และระบบอาวุธไร้คนขับ เพื่อลดการพึ่งพาทรัพยากรมนุษย์ที่จำกัด เช่น โครงการทดแทนเฮลิคอปเตอร์โจมตีและเฮลิคอปเตอร์ลาดตระเวนที่ล้ำสมัยทั้งหมดด้วยอากาศยานไร้คนขับ

การพัฒนาฐานร่วมใน Defense of Japan 2024 แสดงถึงความพยายามของญี่ปุ่นในการที่จะปรับปรุงและเตรียมความพร้อมด้านอุตสาหกรรม เทคโนโลยี และกำลังพลเพื่อรองรับความท้าทายจากสถานการณ์ที่ตึงเครียดขึ้นอย่างต่อเนื่อง นโยบายเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนเศรษฐกิจและเทคโนโลยีระดับชาติ ซึ่งจะส่งผลต่อความมั่นคงของญี่ปุ่นในระยะยาว

ในการสร้างความมั่นคงในภูมิภาค การร่วมมือของทั้งสองประเทศ และคุณค่าเชิงยุทธศาสตร์ของไทยในหลากหลายมิติ ทั้งในระดับทวิภาคี พหุภาคี และนานาชาติ

ความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงที่ต่อเนื่องและลึกซึ้ง

ญี่ปุ่นตระหนักถึงความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงที่ดีและยาวนานกับไทย ซึ่งเริ่มต้นในปี พ.ศ. 2501 ที่ไทยส่งนักเรียนทหารเข้าศึกษาที่วิทยาลัยป้องกันประเทศของญี่ปุ่น (National Defense Academy: NDA) เป็นชาติแรกและยังคงสานต่อจนถึงปัจจุบันจนไทยเป็นชาติที่มีการส่งนักเรียนทหารไปยัง NDA มากที่สุด ญี่ปุ่นได้มีความพยายามในอดีต

ที่จะขยายอาวุธยุทธโธปกรณ์ให้กับไทย การยกระดับความสัมพันธ์สู่การเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ที่กว้างขวาง (Comprehensive Strategic Partnership) ในปี พ.ศ. 2565 แสดงให้เห็นถึงการขยายขอบเขตความร่วมมือให้แน่นแฟ้นมากขึ้น

บทบาทของไทยในภูมิรัฐศาสตร์ภูมิภาค

ญี่ปุ่นวิเคราะห์ว่าไทยเป็นตัวแสดงสำคัญในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ผ่านสถานะความเป็นกลางทางการทูต การดำเนินนโยบายทางการทูตหลากหลายด้าน (Omni-Directional Diplomatic Policy) ที่ไทยเน้นที่จะเสริมสร้างความร่วมมือกับชาติต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ผ่านกรอบของ ASEAN และการประสานงานกับ

ชาติมหาอำนาจ บวกกับการที่ไทยมีความสัมพันธ์ที่ดีกับทั้งสหรัฐฯ ในฐานะชาติพันธมิตรภายใต้สนธิสัญญามะนิลา (Manila Pact) และเจ้าภาพการฝึกซ้อมทางทหารระดับพหุภาคี เช่น Cobra Gold และจีน ที่ไทยมีการซ้อมรบร่วมหลายครั้ง เช่น Blue Strike และ Falcon Strike

บทวิเคราะห์

สมุดปกขาวด้านความมั่นคงของญี่ปุ่นประจำปี ค.ศ. 2024 ได้ถูกตีพิมพ์ในบริบทของสถานการณ์ด้านความมั่นคงที่ซับซ้อนและตึงเครียดมากขึ้นในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกที่สามารถที่จะกล่าวได้ว่า การเปลี่ยนแปลงเชิงยุทธศาสตร์ของญี่ปุ่นในรายงานดังกล่าวสะท้อนถึง “การยอมรับความเป็นจริง” ทางด้านการเมืองและความมั่นคงที่เป็นมาแล้วตั้งแต่ช่วงสงครามเย็น แม้ว่าญี่ปุ่นจะประกาศจุดยืนยึดมั่นในลัทธิสันตินิยมและรัฐธรรมนูญมาตรา 9 ที่ห้ามการมีกองทัพและสิทธิในการเข้าร่วมในสงคราม แต่ในความเป็นจริงแล้ว กองกำลังป้องกันตนเองญี่ปุ่นก็ยังเป็นกองกำลังที่ทรงอำนาจอันดับต้น ๆ ของเอเชีย ชีตความสามารถและเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ญี่ปุ่นได้พัฒนาเป็นอาวุธในเอกสารการจัดซื้อล่าสุด เป็นสิ่งที่ญี่ปุ่นมีอยู่แล้วตั้งแต่ในอดีตผ่านการพัฒนา “เทคโนโลยีสองทาง (Dual-Use Technology)” ซึ่งสามารถใช้ได้ในทางพลเรือนและทางการทหาร

ตัวอย่างที่เด่นชัดของขีดความสามารถนี้คือ **ความสามารถด้านนิวเคลียร์ที่สูงของญี่ปุ่น** ที่แม้ญี่ปุ่นจะไม่มีการผลิตอาวุธและมีการลงนามในสนธิสัญญาไม่แพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ (Nuclear Non-Proliferation Treaty : NPT)

แต่ก็ได้ถูกครหาโดยประเทศจีนว่ามีลักษณะเป็น “โครงการอาวุธนิวเคลียร์ลับ” (Albessard, 2022) เนื่องจากมีการกักเก็บแร่พลูโตเนียมที่สามารถสร้างอาวุธไว้ได้เป็นจำนวนมากที่สามารถใช้ในการผลิตอาวุธได้ภายในระยะเวลาอันสั้น อีกทั้งระบบขนส่งอวกาศของญี่ปุ่นที่มี “คุณลักษณะใกล้เคียงกับซีปนาวุธข้ามทวีป” ส่งผลให้ญี่ปุ่นมี “ศักยภาพทางนิวเคลียร์แฝง” (Nuclear Latency) ในระดับที่สูงมาก ญี่ปุ่นเป็นชาติที่พร้อมที่จะมีบทบาททางทหารกว้างขวางอีกครั้งหนึ่งหากเงื่อนไขทางการเมืองเอื้ออำนวย

อย่างไรก็ตาม อุปสรรคที่ญี่ปุ่นเผชิญไม่ใช่ความพร้อมทางเทคโนโลยี แต่เป็น **ความอ่อนแอภายในสังคมและการเมือง** ความพยายามของรัฐบาลญี่ปุ่น โดยเฉพาะภายใต้การนำของพรรค Liberal Democratic Party (LDP) ที่ต้องการแก้ไขรัฐธรรมนูญมาตรา 9 เพื่อให้ญี่ปุ่นมีสถานะเป็น “รัฐปกติ” อีกครั้งหนึ่ง ถูกต่อต้านจากภาคประชาชนและพรรคฝ่ายค้านที่ยึดมั่นในลัทธิสันตินิยม ความอ่อนแอดังกล่าวทำให้ญี่ปุ่นอยู่ใน “วิกฤติตัวตน (Identity Crisis)” ระหว่างรัฐสันตินิยมในอุดมคติ กับ รัฐปกติ ที่มีบทบาททางการทหารมากขึ้น

ผลกระทบของท่าทีญี่ปุ่นต่อไทย

การเปลี่ยนแปลงท่าทีของญี่ปุ่นต่อบทบาทความมั่นคงในภูมิภาคส่งผลกระทบต่อไทยในลักษณะสองด้าน

ด้านวิกฤติ แรงกดดันในการรักษาความเป็นกลางท่ามกลางสถานการณ์ตึงเครียดในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกไทยในฐานะชาติที่มีความสำคัญในทางภูมิรัฐศาสตร์และยึดถือหลักการเป็นกลางในความขัดแย้ง ต้องเผชิญกับแรงกดดันที่มากขึ้นจากมหาอำนาจของทั้งสองฝ่าย ได้แก่ สหรัฐฯ และจีน การที่ญี่ปุ่นเข้ามามีบทบาทด้านความมั่นคงมากขึ้นเพิ่มความซับซ้อนให้กับนโยบายการทูตของไทย โดยไทยต้องประเมินจุดยืนของตนอย่างเหมาะสมไม่ให้เอนเอียงไปข้างใดข้างหนึ่งจนเกินไปซึ่งอาจทำให้ไทยถูกกล่าวหาว่าไม่มีความเป็นกลางทางการทูต ส่งผลเสียต่อความสัมพันธ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจกับชาติมหาอำนาจ และสูญเสียเครื่องมือต่อรอง

ด้านโอกาส ความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์กับญี่ปุ่น ความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นระหว่างไทยกับญี่ปุ่นเปิดโอกาสให้ไทยใช้ความร่วมมือทางยุทธศาสตร์ในการพัฒนาศักยภาพของตนในหลากหลายมิติ เช่น การสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานด้านการป้องกันประเทศ การแลกเปลี่ยนบุคลากรเพื่อเสริมสร้างทักษะและประสบการณ์ ความร่วมมือด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ ญี่ปุ่นในฐานะชาติขนาดกลางยังสามารถที่จะเข้ามามีบทบาทในการรักษาความเป็นกลางของไทยจากการกระจายความเสี่ยงลดการพึ่งพาจีนและสหรัฐฯ สร้างบรรยากาศที่ไทยสามารถที่จะเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ได้จากทุกฝ่ายโดยไม่ต้องเอนเอียงหาฝั่งใด การที่เกิดปรากฏการณ์ Near-Shoring และ Safe-Shoring ที่ทำให้ธุรกิจญี่ปุ่นและสหรัฐฯ พากันย้ายฐานการผลิตและห่วงโซ่อุปทานออกจากประเทศจีนมายังชาติในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นโอกาสที่ดีสำหรับไทย โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมสำคัญ เช่น ยานยนต์ เทคโนโลยีขั้นสูง และ พลังงานทางเลือก

บทสรุป

สถานการณ์ด้านความมั่นคงในภูมิภาคที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะจากภัยคุกคาม เช่น รัสเซียและจีน ส่งผลให้ญี่ปุ่นต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดด้านความมั่นคงของตนโดยสละนโยบาย “*การป้องกันน้อยสุดเท่าที่จำเป็น (Minimum Necessary Defense)*” และกลับคืนสู่แนวคิด การป้องปราม (Deterrence) ภัยคุกคาม

ด้วยกำลังทหาร นโยบายของญี่ปุ่นใน Defense of Japan และเอกสารด้านความมั่นคงสามฉบับล่าสุด ได้แก่ แผนยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ แผนยุทธศาสตร์การป้องกันชาติ และโครงการเสริมสร้างขีดความสามารถการป้องกันประเทศ ได้ตอกย้ำความพยายามของญี่ปุ่นที่จะกลับมาเป็น “*รัฐปกติ*” ที่มีบทบาททางทหารอีกครั้งหนึ่ง

มาตรการในการเสริมสร้างขีดความสามารถด้านความมั่นคงของญี่ปุ่น

1. เสริมสร้างโครงสร้างด้านการป้องกันประเทศ

- มุ่งเน้นพัฒนาอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีป้องกันประเทศ เพื่อเสริมขีดความสามารถในการรับมือกับภัยคุกคาม
- การจัดซื้อเพิ่มและปรับปรุงยุทโธปกรณ์ เช่น การพัฒนาอาวุธปล่อยนำวิถีและระบบป้องกันภัยทางอากาศ รวมถึงขยายขีดความสามารถทางไซเบอร์และอวกาศ

2. ขยายความร่วมมือระหว่างประเทศ

- ขยายความร่วมมือกับพันธมิตรสำคัญ เช่น สหรัฐอเมริกา ผ่านกลไกการประสานงานพันธมิตร และการร่วมมือระดับทวิภาคี
- การสร้างความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์กับประเทศที่มีแนวคิดคล้ายคลึง เช่น ออสเตรเลีย อินเดีย และชาติในกลุ่มอาเซียน

- ให้ความช่วยเหลือด้านความมั่นคงผ่านกรอบ (Official Security Assistance: OSA) เช่น การฝึกอบรมบุคลากร และการสร้างโครงสร้างพื้นฐานด้านความมั่นคง

3. เสริมสร้างฐานร่วมด้านบุคลากรและองค์กร

- การรักษาบุคลากรกองกำลังป้องกันตนเอง (Self-Defense Force) ผ่านการปรับปรุงวัฒนธรรมองค์กรและสวัสดิการกำลังพล พร้อมพัฒนาโครงสร้างองค์กรให้ทันสมัย นำดึงดูดต่อประชาชน

อุปสรรคสำคัญ

ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลและภาคประชาสังคม

- รัฐบาลญี่ปุ่นมีความมุ่งมั่นที่จะเพิ่มบทบาททหาร แต่ประชาชนญี่ปุ่นส่วนใหญ่ยังคงยึดมั่นในลัทธิสันตินิยม บวกกับการต่อต้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญโดยพรรคฝ่ายค้าน ทำให้ญี่ปุ่นไม่สามารถฟื้นฟูบทบาททางทหารได้อย่างเต็มรูปแบบ

- กระแสสนับสนุนการแก้ไขรัฐธรรมนูญมาตรา 9 ในญี่ปุ่นเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์การเมือง ไม่มีความแน่นอน ทำให้ไม่มีความชัดเจนในนโยบายรัฐบาล

ญี่ปุ่นมุ่งที่จะขยายบทบาทด้านความมั่นคงของตนอีกครั้งหนึ่งผ่านการเสริมสร้างขีดความสามารถการป้องกันประเทศและการเสริมสร้างความร่วมมือทางด้านความมั่นคงกับชาติพันธมิตรในภูมิภาค เป็นการกลับคืนสู่การเป็น “รัฐปกติ” ที่สามารถมีบทบาททางทหารได้อีกครั้งหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ความอ่อนแอทางการเมืองและแนวคิดสันตินิยมในญี่ปุ่นยังคงเป็นความท้าทายที่ไม่มีรัฐบาลญี่ปุ่นชุดไหนเคยก้าวข้ามได้ทำให้รัฐบาลญี่ปุ่นไม่สามารถที่จะดำเนินการแก้ไขหรือฟื้นฟูบทบาททางทหารของญี่ปุ่นอย่างเต็มรูปแบบ

เอกสารอ้างอิง

- Akihiko, T. (2024). *Speech by Prime Minister Takeo Fukuda (Fukuda Doctrine Speech)*. Retrieved from <https://worldjpn.net/documents/texts/docs/19770818.S1E.html>
- Albessard, T. (2022). *Japan's Nuclear Latency: A Dal-Use Diplomatic Lever?*. Retrieved from <https://www.irsem.fr/media/etude-irsem-93-albessard-japan-en-v2.pdf>
- BBC News. (2018, August 24). Japan's first woman fighter pilot to blaze a trail in skies. *BBC News*. Retrieved from <https://www.bbc.com/news/world-asia-45295212>
- Cabinet Secretariat. (2022). *National Security Strategy*. Retrieved from <https://www.cas.go.jp/jp/siry-ou/221216anzenhoshou/nss-e.pdf>
- Cha, V., Kim, E., & Lim, A. (2022). *North Korea Tests Missile over Japan*. Retrieved from <https://www.csis.org/analysis/north-korea-tests-missile-over-japan-0>
- Dominguez, G. (2022, September 25). Between a rock and a hard place: Why Japan's defense industry is struggling. *The Japan Times*. Retrieved from <https://www.japantimes.co.jp/news/2022/09/25/national/japan-defense-industry-struggle/>
- _____. (2023, January 2). Recruitment issues undermining Japan's military buildup. *The Japan Times*. Retrieved from <https://www.japantimes.co.jp/news/2023/01/02/national/japan-sdf-recruitment-problems/>
- Ishimaru, J. (2024). *Japan's shifting foreign-assistance schemes*. Retrieved from <https://www.iiss.org/online-analysis/online-analysis/2024/04/japans-shifting-foreign-assistance-schemes/>
- Japanese Ministry of Defense. (2022a). *National Defense Strategy*. Retrieved from https://www.mod.go.jp/j/policy/agenda/guideline/strategy/pdf/strategy_en.pdf
- _____. (2022b). *Defense Buildup Program*. Retrieved from https://www.mod.go.jp/j/policy/agenda/guideline/plan/pdf/program_en.pdf
- _____. (2024). *Defense of Japan 2024*. Retrieved from https://www.mod.go.jp/en/publ/w_paper/wp2024/DOJ2024_EN_Full.pdf
- Kyodo News. (2017, April 18). Japan opens up combat positions to women, eyes more women in Self-Defense Forces. *Kyodo News*. Retrieved from <https://english.kyodonews.net/news/2017/04/87299e3828ed-japan-opens-up-combat-positions-to-women-eyes-more-women-in-sdf.html>
- Maeda, T. (1995). *The Hidden Army: The Untold Story of Japan's Military Forces*. Illinois: Edition Q.
- Mainichi Japan. (2024, January 23). Japan defense ministry to relax hairstyle rules for new SDF officers from FY 2024. *Mainichi*. Retrieved from <https://mainichi.jp/english/articles/20240123/p2a/00m/0na/012000c>
- Majumdar, O. (2024, May 2). Philippine Air Force receives mobile air surveillance radar from Japan. *Janes*. Retrieved from <https://www.janes.com/osint-insights/defence-news/defence/philippine-air-force-receives-mobile-air-surveillance-radar-from-japan>

- Ministry of Foreign Affairs of Japan. (2024a). *Official Security Assistance*. Retrieved from https://www.mofa.go.jp/fp/ipc/page4e_001366.html
- _____. (2024b) Japan's Policies on the Control of Arms Exports Retrieved from <https://www.mofa.go.jp/policy/un/disarmament/policy/index.html>
- Ministry of Defense. (2024). *Defense of Japan 2024*. Retrieved from https://www.mod.go.jp/en/publ/wp_paper/wp2024/DOJ2024_EN_Full.pdf
- Reuters. (2023, December 14) Britain, Japan and Italy sign advanced fighter jet programme treaty. *Reuters*. Retrieved from <https://www.reuters.com/world/britain-japan-italy-sign-advanced-fighter-jet-programme-treaty-2023-12-14/>
- The Constitution of Japan, § 2 (1946).
- Tadokoro, M. (2021). Japanese Diplomacy and the First Gulf War. In *International Forum on War History 2021* (p.81-89). Japan. Retrieved from <https://www.nids.mod.go.jp/english/publication/forum/e2021.html>